

The background image shows a large Gothic church with a prominent tower and a large rose window. In the foreground, there is a fountain with a golden dragon sculpture. The scene is set in a cobblestone square under a blue sky with light clouds.

Prinsjesdag 2024

Koninklijke Metaalunie
Nieuwsbrief

Inhoudsopgave

Algemene reactie Metaalunie op Prinsjesdag	4
Economische beeld Nederland	7
Ondernemersklimaat.....	9
Meer werken moet lonen	10
AB heffing	10
Financiering mkb	10
Mkb-winstvrijstelling	10
Vennootschapsbelasting	11
Renteaftrekbeperking.....	11
Inkoop van eigen aandelen	11
Bedrijfsopvolgingsregeling (BOR)	11
Ruimte voor bedrijven.....	11
Zero emissie zones en subsidiering van bestel – en vrachtauto's	12
Afschaffen bpm-vrijstelling en verhoging bijtelling elektrische auto's.....	12
Einde handavingsmoratorium zelfstandigen.....	12
Handelsbevordering	12
Exportfinanciering	13
Europa	13
Vakmensen.....	14
Verhoging arbeidsproductiviteit	14
Herstelplan Kwaliteit Onderwijs	14
LLO.....	15
Strategische pact voor tekortsectoren	15
Nieuw arbeidsmarktsysteem	15
Sectorale ontwikkelpaden:.....	15
Versterking van het praktijkgericht onderwijs door een sterkere formele samenwerking met het bedrijfsleven.....	16
Kwaliteit docenten	16
Subsidie Praktijkleren	16
Aanvalsplan Techniek.....	16
Arbeidsomstandigheden	16
Duurzaam Ondernemen	17
Grondstoffen en energie	17
CSRD	17
Financiering energienet	17
Aanpak netcongestie.....	18
Gelijk Europees speelveld	18
Circulair ondernemen.....	18

Innovatie.....	19
Arbeidsproductiviteit/arbeidsbesparende innovaties	19
Topsectoren.....	19
Innovatie mkb.....	20
WBSO	20
Digitale transformatie	20
Industriebeleid, technologie, innovatie en publiek-private samenwerking.....	20

Algemene reactie Metaalunie op Prinsjesdag

"Toekomst van MKB-maakindustrie vraagt om daadkracht"

"Koninklijke Metaalunie is blij met veel aandachtspunten van het kabinet, zoals het inzetten op een beter ondernemersklimaat, onder andere door mkb-regeldruk aan te pakken". Dit zegt Metaalunievoorzitter Mark Helder in een reactie op de vandaag gepresenteerde Miljoenennota en het eerder bekendgemaakte regeerakkoord. "Uiteraard ondersteunt Metaalunie ook de wens van het kabinet om een stabiel fiscaal beleid te voeren en om werken meer te laten lonen."

Metaalunie is positief over de gepresenteerde plannen met betrekking tot een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt om daarmee de instroom van werknemers naar tekortsectoren te stimuleren. Helder: "Maar essentieel is wel om het niet alleen bij woorden op papier te laten. De beperkte financiële ruimte van het kabinet maakt het extra uitdagend om de plannen daadwerkelijk uit te voeren." Een goed teken is volgens de Metaalunievoorzitter wel de aandacht die de industrie krijgt. Punten die in het oog springen zijn de prioritering van de thema's: beschikbaarheid van talent, versterking van de kenniseconomie, innovatie en digitale infrastructuur. "Ook hiervoor geldt dat de papieren intenties vooralsnog onvoldoende stroken met de gereserveerde benodigde financiële middelen", waarschuwt Helder."

Verhoging arbeidsproductiviteit mkb belangrijk thema

De verhoging van de arbeidsproductiviteit lijkt volgens Helder de laatste maanden een belangrijk thema te zijn in Den Haag. "Het kabinet wil de arbeidsproductiviteit binnen het mkb verhogen, door onder andere in te zetten op het stimuleren van 'arbeidsbesparende innovaties' in het mkb. Metaalunie pleit hier al jaren voor en onderschrijft de aandacht van het kabinet van harte. "Nog slimmer investeren, nog meer automatiseren en inzetten op nieuwe technieken zijn essentieel om concurrerend te blijven en om het tekort aan technische vakmensen op te vangen", aldus Helder. Positief is dat het kabinet een arbeidsproductiviteitsagenda aankondigt, maar vooralsnog is onduidelijk wat de concrete plannen van het kabinet zijn en hoeveel het kabinet hier echt in wil investeren. Helder: "Maar wij zijn echt blij met deze stap van het kabinet en pakken graag de handschoen op om gezamenlijk een 'Kabinetsprogramma Arbeidsbesparende innovaties' – concreet in te gaan vullen." Voor Metaalunie is het essentieel dat daarbij stimuleringsmaatregelen van de overheid nadrukkelijk focussen op het brede mkb (het peloton) en niet op de 'paar' innovatiekoplopers. Helder: "Dat zet zoden aan de dijk. En ook wij zijn als sector bereid onze bijdrage te leveren."

Om- en bijscholing via Leven Lang Ontwikkelen

Metaalunie ondersteunt de inzet van het kabinet op om- en bijscholing via Leven Lang Ontwikkelen (LLO) als een cruciale pijler voor een wendbare en weerbare arbeidsmarkt. "De technologische ontwikkelingen in de maakindustrie gaan snel, en het is essentieel dat werknemers zich tijdens hun werkzame leven blijven ontwikkelen," aldus Helder. Metaalunie benadrukt dat LLO niet alleen van belang is voor de huidige werknemers, maar ook voor mensen die willen instromen in de technische sectoren."

Investeer en versterk vooral bestaande initiatieven

Het regeerprogramma richt zich op het aanpakken van de krapte in tekortsectoren, waaronder de technische sectoren, door een sectorale aanpak. Hiervoor zet het kabinet onder andere in op regionale samenwerkingen en een betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven in het mbo en hbo. "Ga niet het wiel opnieuw uitvinden", zegt Helder. "Investeer en versterk vooral de bestaande initiatieven en subsidies in de regio waar onderwijs en georganiseerd bedrijfsleven samenkomen. Vooral op het terrein van initieel bekostigd onderwijs en LLO is er nog veel winst te behalen in de regionale samenwerking. Om de toekomst van de technische sector te waarborgen, is een kwalitatief sterk en toegankelijk opleidingsaanbod in heel Nederland essentieel. Door formele samenwerking tussen onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven, zorgen we niet alleen voor stabiele bekostiging, maar ook voor opleidingen die nauw aansluiten op de behoeften van de regio en de MKB-maakindustrie."

Sterke formele samenwerking bedrijfsleven versterkt praktijkgericht onderwijs

Een belangrijk onderdeel voor een betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven is de versterking van het praktijkgerichte onderwijs, zoals in de verschillende praktijkgerichte programma's (pgp's) en de bbl-leerroute in het mbo. Helder: "De pgp's en bbl-route spelen een cruciale rol in het bieden van praktijkgericht onderwijs, waarbij leerlingen en studenten direct in de arbeidsmarkt kunnen meedraaien," aldus Helder.

Versterk ook technische vaardigheden

Het kabinet wil basisvaardigheden zoals rekenen, lezen en schrijven gaan versterken. Metaalunie mist echter de aandacht voor technische vakvaardigheden in deze aanpak. "Technische vaardigheden behoren inmiddels ook bij de basisvaardigheden in het po en vo", meent Helder. "Bij het opstellen van een 'Herstelplan Kwaliteit Onderwijs' moet ook meteen het belang van technische vaardigheden worden meegenomen, zoals bij digitale vaardigheden." Ook hierbij kunnen praktijkgerichte programma's een goede rol spelen om kinderen alvast in aanraking te laten komen met hun technische vaardigheden.

Door de snelle technologische ontwikkelingen hecht Metaalunie veel waarde aan innovatie in het opleiden van toekomstige werknemers. "Hier moet het kabinet met voorrang aandacht voor hebben," stelt Helder.

Nieuw arbeidsmarktsysteem

In het bijzonder ondersteunt Metaalunie de "Gouden Poort"-aanpak uit het Aanvalsplan Techniek, waarbij de toegang tot technische beroepen via een vernieuwd sectoraal arbeidsmarktsysteem met slimme en vernieuwende leer-werktrajecten wordt gefaciliteerd. Deze aanpak, die gericht is op een brede instroom van vakmensen, moet onderdeel zijn van de regionale arbeidsmarktstructuur waar Metaalunie zich intensief in wil betrekken.

"Wij willen een sleutelrol spelen in het verbinden van de sectorale en regionale structuur, zodat de aansluiting tussen bedrijfsleven, onderwijs en arbeidsmarkt optimaal wordt benut," vindt Helder.

Aansluiten bij het strategische pact voor tekortsectoren

Metaalunie juicht het initiatief van het kabinet om in de zomer van 2025 een pact te sluiten met studenten, werknemers, werkgevers en onderwijsinstellingen in het mbo van harte toe. Dit pact biedt een belangrijke kans voor de toekomst van de MKB-maakindustrie. "Wij willen ons nadrukkelijk aansluiten bij dit pact," benadrukt Helder. "Onze ervaring toont aan dat regionale samenwerking tussen onderwijs en de technische sector essentieel is om vakmensen op te leiden die de maatschappelijke opgaven van Nederland kunnen ondersteunen. De bedrijvsvakscholen Metaal kunnen hier een goede verbindende rol in spelen."

'Pact Ondernemersklimaat'

Het kabinet heeft oog voor versterking van het ondernemersklimaat. Zo wil het kabinet onder andere een gericht beleid opstellen voor versterking van de (MKB)-maakindustrie. En realiseert zich hierbij gelukkig het grote economische en maatschappelijke belang van bedrijventerreinen. Het kabinet wil samen met het bedrijfsleven komen tot een Pact Ondernemersklimaat'. "Een mooi streven van het kabinet, maar nog onduidelijk is wat het kabinet echt gaat doen," aldus Helder.

Metaalunie pakt handschoen graag op

Metaalunie merkt dat het nieuwe kabinet duidelijk de samenwerking zoekt met alle maatschappelijke partijen waaronder ondernemers. Helder: "Metaalunie pakt graag de handschoen op om thema's als regeldruk, verhoging arbeidsproductiviteit van het mkb, en een aanpak voor tekortsectoren samen met het kabinet concreet in te vullen."

Economische beeld Nederland

Bron: MKB-Nederland

Koopkracht, inflatie en lonen

Na een recessie vorig jaar, vertoont onze economie tekenen van broos herstel in het tweede kwartaal. De economische groei voor 2024 wordt geraamd op 0,6 procent en voor 2025 op 1,5 procent. Deels profiteert Nederland van de aantrekkende wereldhandel, al blijft vooral de industriële export kwakkelen. In het tweede kwartaal trok de industrie overigens wel weer wat aan, na een flinke terugval sinds de productiepiek in 2022. De investeringen dalen dit jaar met 3,2 procent om volgend jaar weer te stijgen met 3,7 procent. Verder wordt de huidige groei-opleving gedreven door overheidsconsumptie.

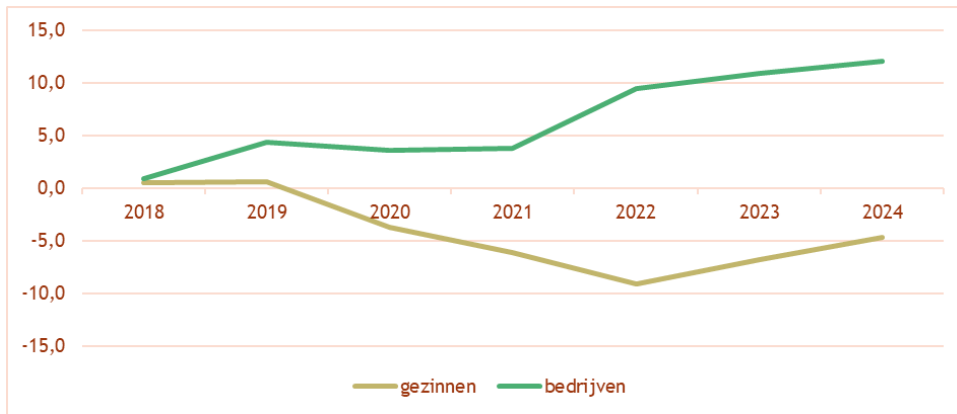
De overheidsfinanciën verslechteren door kabinetsbeleid, al blijft het EMU-tekort – ondanks tegenvallers – voorlopig binnen de grenswaarde van 3 procent bbp. Dat is gunstiger dan eerder aangenomen. In 2024 verwacht het CPB een tekort van 1,8 procent en in 2025 van 2,5 procent bbp; voor de periode 2025-2028 verwacht het CPB een gemiddeld tekort van 2,5 procent bbp. Het tekort dit jaar is overigens wel hoger dan vorig jaar (2023: -0,4 procent bbp), vooral door extra uitgaven aan sociale zekerheid, zorg, herstel box 3 en Oekraïne. De EMU-schuldquote komt de komende jaren gemiddeld uit op ruim 51 procent bbp, al loopt het over de hele kabinetsperiode wel op. Deels komt dit door lastenverlichtingen zoals voorgenomen door het kabinet.

Bij een aanhoudend krappe arbeidsmarkt stijgen de cao-lonen met 6,4 procent (2024) en 4,2 procent (2025) waarmee de koopkracht van huishoudens weer op pre-Oekraïne niveau uitkomt. Deze koopkrachttoename draagt weer bij aan economisch herstel. Mede hierdoor blijft de inflatie wel hardnekkig: 3,6 procent dit jaar en 3,2 procent in 2025. Dit vooral bij de arbeidsintensieve dienstensector, wat kan duiden op loongedreven inflatie.

De komende jaren (2025-2028) blijft de economische groei bescheiden. Voor de periode 2025-2028 wordt een economische groei van 1,4 procent op jaarbasis geraamd, onder andere door aantrekkende investeringen. Omdat de inflatie (cpi) voor deze periode door het CPB geraamd wordt op 0,7 procent per jaar gemiddeld, groeit het bbp in reële termen amper de komende jaren. Debet hieraan is vooral een stagnerende arbeidsproductiviteit die pover blijft met een gemiddelde stijging van 1,2 procent per jaar in deze periode. Omdat de werkzame beroepsbevolking vrijwel gelijk blijft (+0,2 procent op jaarbasis), resulteert dit in een bescheiden economische groei.

Lastenbeeld bedrijfsleven

Onderstaande figuren tonen de ontwikkeling van de lasten voor huishoudens en bedrijven in de periode 2018-2024 en in de nieuwe kabinetsperiode. De afgelopen jaren zijn de lasten voor het bedrijfsleven aanzienlijk toegenomen en voor burgers juist verlaagd.

Figuur 1 Figuur 1a: beleidsmatige lasten burgers en bedrijven cumulatief 2018-2024, in miljarden euro's (bron: berekening o.b.v. CPB, CEP 2024).

Met ingang van het hoofdlijnenakkoord nemen de lasten voor het bedrijfsleven beperkt toe. Dat is positief in vergelijking met de afgelopen jaren. De lastenverzwaringen voor burgers zijn deels technisch, doordat de lastenverlichting in box 3 door de uitspraken van de Hoge Raad (HR) plaatsvond voor de kabinetsperiode, maar de spiegelbeeldige lastenverzwaring (die optreedt omdat het effect van de HR-uitspraken tijdelijk is) valt binnen de kabinetsperiode.

Ondernemersklimaat

Het kabinet heeft in haar plannen voor de komende jaren veel aandacht voor versterking van het ondernemersklimaat. Zo wil het kabinet onder andere een gericht beleid opstellen voor versterking van de (MKB-)maakindustrie.

De bedoeling is samen met het bedrijfsleven te komen tot een Pact Ondernemersklimaat'. Daarnaast is vermindering van de regeldruk voor met name ook mkb-ondernemers een belangrijk speerpunt van het kabinet. Metaalunie onderschrijft de plannen van het kabinet om de positie van het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) te versterken, een stevig Reductieprogramma Regeldruk (op basis van de 'knelpunten uit het MKB-indicatorbedrijvenonderzoek') op te stellen en hierbij ook nadrukkelijker te kijken naar de regeldruk veroorzaakt door toezichthouders en handhavers mee te nemen. Volgens Metaalunie allemaal positieve intenties, maar deze intenties moeten wel omgezet worden in concrete acties om met name de regeldruk voor mkb-ondernemers voelbaar te verminderen.

Ook zet het kabinet in op duidelijk, stabiel en voorspelbaar (fiscaal) beleid. Bijvoorbeeld als het gaat om het reguliere vennootschapsbelastingtarief (vpb), een voldoende aantrekkelijke fiscale kenniswerkersregeling, de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk (WBSO) en de Innovatiebox.

Het kabinet voert lastenverlichtingen door voor het bedrijfsleven, zoals het terugdraaien van de verlaging van de mkb-winstvrijstelling, het terugdraaien afschaffing inkoop eigen aandelen, de verlaging van de renteaftrekbepanking vpb naar 25%, het terugdraaien van de verhoging van de CO2-heffing industrie en het terugdraaien van de verhoging van de Energiebelasting. Een betere toegang tot financiering voor het mkb heeft ook aandacht van het kabinet.

Met betrekking tot het Ondernemersklimaat de belangrijkste aandachtspunten:

Regeldrukaanpak

Het kabinet heeft van het terugdringen van regeldruk voor bedrijven een belangrijk speerpunt gemaakt. Daarvoor zet het kabinet in op een aantal zaken:

- Een wettelijke verplichting om het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) structureel en vroegtijdig bij de voorbereiding van nieuwe regelgevingsvoorstellen, die naar verwachting grote gevolgen voor de regeldruk hebben, te betrekken.
- Geen nieuwe nationale koppen op Europees beleid en heroverwegen en schrappen waar nodig.
- Er komt een Reductieprogramma Regeldruk dat zich richt op het aanpakken van regeldrukkosten en werkbaarheid. Dit programma richt zich nadrukkelijk op werkgeversverplichtingen, ondernemersverplichtingen en sectorspecifieke verplichtingen. Als basis voor dit programma dienen de knelpunten die naar voren kwamen uit het MKB-indicatorbedrijvenonderzoek in zes mkb- branches.
- Daarnaast wil het kabinet nadrukkelijk in gesprek met toezichthouders en handhavers over hoe regeldruk, ook vanuit hen, kan worden verminderd.

Met deze maatregelen komt het kabinet tegemoet aan een aantal wensen van Metaalunie. Naast deze maatregelen vindt Metaalunie het ook noodzakelijk om een drempelwaarde in bestaande en nieuwe wetgeving op te nemen voor bedrijven met maximaal 25 werknemers. Onder die drempel gelden dan geen wettelijke eisen of een lichter wettelijk regime. Tevens zou de 'impact' van een ATR-advies en de MKB-Toets groter moeten worden en de uitvoering beter. Dit, om te vermijden dat het een 'afvinkverplichting' voor ministeries blijft en te vaak negatieve adviezen niet worden opgevolgd door ministeries (en vaak ook vervolgens de Tweede Kamer).

In algemene zin is Metaalunie blij met de stevige intenties van het kabinet met betrekking tot regeldruk, maar roept de politiek ook op nu deze woorden om te zetten in concrete daden. Metaalunie rekent erop intensief betrokken te worden bij de concretisering van het Reductieprogramma Regeldruk van het ministerie van Economische Zaken.

Meer werken moet lonen

Het credo 'inzet op meer werken moet lonen', ondersteunt Metaalunie van harte. Metaalunie verzoekt daar al jaren om als belangrijke deeloplossing voor ons arbeidsmarktprobleem. Met ingang van volgend jaar een extra schijf inkomstenbelasting is daarbij prima. Wel is bij grondige herziening van ons belastingstelsel een afbouw heffingskortingen nodig zonder dat dit ten koste gaat van de bestaanszekerheid. Dit omdat de inkomensafhankelijke heffingskortingen pervers werken: die verhinderen vaak dat mensen (meer) gaan werken terwijl alle sectoren een chronisch personeelstekort hebben. Metaalunie maakt zich zorgen over de hoge wig en dat het marginaal tarief bij overwerk nog steeds hoog is. Een lage Awf-premie bij overwerk is positief.

In algemene zin is Metaalunie voorstander een grondige vereenvoudiging van het belastingstelsel.

AB heffing

Sinds 2024 bestaat het tarief in box 2 uit twee schijven van 24,5% voor de eerste 67.000 euro (en dubbele voor fiscale partners) en een tarief van 33% voor het meerdere. Vanaf 2025 wordt de grens jaarlijks geïndexeerd en wordt de tweede schijf verlaagd naar 31%.

Metaalunie is tevreden dat de eerder plotseling doorgevoerde verhoging van 33% per 2024 nu weer wordt teruggedraaid naar 31%. Dit zorgt voor eerlijk en betrouwbaarheid in het ondernemerschap en verhoogt het vertrouwen in de overheid.

Financiering mkb

Het kabinet zet goede stappen op mkb-financiering. Zoals de Financieringshub, waarmee mkb'ers makkelijker financiering kunnen vinden. Ook kijkt men naar funding door non-bancaire financiers en garantieregelingen.

Metaalunie is content met deze specifieke aandacht voor mkb-financiering. Wel is het van belang om ook financiering van bijvoorbeeld software eenvoudiger te maken door bijvoorbeeld een kredietgarantiestellingsregeling. De ervaring leert dat banken investeringen in digitalisering van het mkb niet of nauwelijks willen financieren

Mkb-winstvrijstelling

De eerder voorgenomen versobering van de mkb-winstvrijstelling wordt door het huidige kabinet teruggedraaid. Metaalunie is blij met deze correctie. De mkb-winstvrijstelling ligt in 2025 op 12,7 procent.

Vennootschapsbelasting

De tariefstelling van de vennootschapsbelasting (vpb) blijft gelijk en ziet er als volgt uit:

	Tarief eerste schijf	Lengte eerste schijf	Tarief tweede schijf
2024	19 procent	€ 200.000	25,8 procent
2025	19 procent	€ 200.000	25,8 procent

Renteaftrekbeperking

Het kabinet stelt voor de renteaftrekbeperking in de vpb te versoepelen van 20 procent van de winst (EBITDA) naar 25 procent. Dit is een belangrijke stap in de richting van de EU-norm van 30 procent. Hiermee ontstaat er meer ruimte voor investeringen, die doorgaans worden gefinancierd met vreemd vermogen. Wel zijn wij van mening dat Nederland later nog een stap zou moeten zetten om af te komen van deze nationale kop die een onnodige rem zet op investeringen in Nederland ten opzichte van andere EU-lidstaten.

Inkoop van eigen aandelen

Eerder besloot de Tweede Kamer de inkoop van eigen aandelen door Nederlandse beursvennootschappen niet langer vrij te stellen van dividendbelasting. Het is een zeer schadelijke maatregel, waarmee Nederland zich internationaal in een uitzonderingspositie plaatst. Gelukkig kondigt het kabinet aan deze maatregel volledig terug te draaien en neemt daarmee een ernstig concurrentienadeel voor Nederlandse ondernemingen weg.

Bedrijfsopvolgingsregeling (BOR)

Ook dit jaar komt het kabinet met aanpassingen in de bedrijfsopvolgingsregeling. Onbedoeld gebruik van de BOR wordt verder teruggedrongen. Metaalunie vindt het goed dat het kabinet dat aanpakt. Daarnaast wordt de voortzettingseis verbeterd door de termijn te verkorten van vijf naar drie jaar. Dat biedt de overnemer eerder ruimte om veranderingen aan te brengen aan de onderneming. Tot slot wil het kabinet de toegang tot de BOR (en de doorschuifregeling) beperken tot reguliere aandelen met een belang van ten minste vijf procent in het totale geplaatste kapitaal. Metaalunie heeft hier zorgen over, omdat niet duidelijk is of daarmee ook reële situaties van bedrijfsopvolging worden geraakt.

Onder voorwaarden geldt bij vererving of schenking van ondernemingsvermogen een vrijstelling. Deze vrijstelling wordt in 2025 gewijzigd. De 100% vrijstelling wordt met ca € 175.000 uitgebreid naar € 1.500.000. Het meerdere is voor 75% vrijgesteld (was 83%). Metaalunie is positief dat een vrijstelling voor Ondernemingsvermogen blijft gelden. Metaalunie staat volledig achter de 36 maanden dienstbetrekkingseis bij schenking die wordt gewijzigd naar een minimale leeftijd van 21 jaar. De voortzettingseis wordt voor de bedrijfsopvolger verkort van vijf jaar naar drie jaar. Vanaf 2026 wordt de bezitstermijn voor erflaters (was 1 jaar) die meer dan drie jaar ouder zijn dan de AOW gerechtigde leeftijd te verlengen naar minimaal 5 jaar.

Ruimte voor bedrijven

Het kabinet benadrukt dat bedrijven ook in fysieke zin voldoende ruimte moeten hebben om te ondernemen. Metaalunie pleit al jaren voor een erkenning van het economische en maatschappelijke belang van bedrijventerreinen en is blij met de erkenning van het kabinet. Het kabinet heeft aangekondigd in 2025 met een Nota Ruimte te komen waarin structurele keuzes moeten komen voor de vele ruimtelijke opgaven in ons land: woningbouw, netcongestie, energie, circulaire economie, infrastructuur, watervoorziening, klimaatadaptatie en natuur/stikstof. Het vlottrekken van de ruimtelijke ordening als een van de belangrijkste onderdelen van een sterker Nederland is naar de mening van Metaalunie essentieel.

Om ondernemers, en met name het mkb dat voor driekwart is gevestigd op bedrijventerreinen, te kunnen laten ondernemen, ontwikkelt het kabinet een integrale aanpak voor toekomstbestendige en betaalbare bedrijventerreinen. Dit gebeurt met een mix van herontwikkeling van gebieden, revitalisering van bestaande panden, efficiënt inrichten en benutten van infrastructures voor energie, internet en mobiliteit. Ook bescherming van bedrijventerreinen, zeker de (schaarse) locaties met hogere milieucategorieën, is onderdeel van deze aanpak.

Metaalunie vraagt al jaren voor meer erkenning van het belang van bedrijventerreinen en een goede balans tussen woningbouw en ruimte voor mkb-bedrijven. Het kabinet lijkt met de aangekondigde maatregelen hier gehoor aan te geven.

Zero emissie zones en subsidiering van bestel – en vrachtauto's

Het kabinet bekijkt hoe de invoering van zero-emissie-zones door gemeenten uitgesteld kan worden, onder meer om uitzonderingen landelijk te regelen. Het kabinet wil ook rekening houden met ondernemers die gefaseerd overstappen naar elektrisch vervoer, en hier nadere afspraken over maken. Metaalunie vindt stabiel beleid gewenst, en uitstel is niet verstandig. Wel steunt Metaalunie de inzet voor geharmoniseerde invoering (geen lappendeken) en een ruimhartig beleid voor landelijke uitzonderingen, voor ondernemers die wel willen maar nog niet kunnen overstappen. En waar ondernemers tegen het capaciteitsprobleem op het elektriciteitsnet aanlopen. Voor de aanschaf van elektrische voertuigen is ook structurele mkb-vriendelijke financiële ondersteuning nodig.

Afschaffen bpm-vrijstelling en verhoging bijtelling elektrische auto's

De bpm-vrijstelling bij aanschaf van een nieuwe bestelauto wordt vanaf 1 januari 2025 afgeschaft. Veel mkb-maakbedrijven hebben voor hun bedrijfsactiviteiten een bestelauto nodig en worden hier dus in de toekomst bij vervanging of aanschaf van een nieuwe bestelauto mee geconfronteerd. Metaalunie is ongelukkig met de maatregel van het kabinet. De hoogte van de bpm wordt vanaf 2025 bepaald door de CO₂-uitstoot. Dus uitsluitende volledig nieuwe elektrische bestelauto's blijven vrijgesteld van BPM. De actieradius en mogelijkheden voor technische bestelbussen is momenteel nog niet optimaal. Metaalunie had liever gezien dat de bpm-vrijstelling tot die tijd was gecontinueerd.

Einde handhavingsmoratorium zelfstandigen

Metaalunie is voorstander dat schijnzelfstandigheid eindelijk wordt aangepakt. Maar adviseert handhaving allereerst op ZZP'ers met laag tarief te richten. Zo blijft de regeldruk en controle voor ondernemers beperkt en behoort werken met flexibele schil zeker ten tijde van krapte op de arbeidsmarkt tot de mogelijkheden.

Handelsbevordering

Metaalunie vindt het positief dat het kabinet prioritaire markten zal blijven identificeren, maar benadrukt dat voor veel mkb-bedrijven nog een wereld te winnen is met exportmogelijkheden binnen Europa. Het postennet, handelsmissies en -instrumenten worden ingezet om hierop in te spelen. Het is tevens positief dat een groter deel van het postennetwerk behouden blijft doordat de besparing hierop is beperkt van 22 procent naar 10 procent. Het is zinvol om bij de invulling van de voorgenomen besparing nauw(er) de samenwerking te zoeken met marktpartijen, sectorspecialisten en hubs/handelskamers.

Exportfinanciering

Het is positief dat het kabinet besloten heeft Invest International van 100 miljoen extra kapitaal te voorzien. Metaalunie vraagt wel te blijven kijken naar oplossingen om ook het mkb met kleinere financieringsbehoeften te laten profiteren van de geboden faciliteiten. Dit is echter nog niet voldoende voor deze (winstgevende) staatsdeelneming om aan de grote behoefte te voldoen. Metaalunie denkt daarnaast ook mee met de aangekondigde verkenning naar een integratie van Invest International en Invest NL.

Europa

Goed om te zien dat Nederland verdere samenwerking op het gebied van transport, defensie en industrie voorziet in Brussel. Het kabinet is terecht consequent in de eis dat scherp wordt toegezien op de onlangs herziene begrotingsregels en de Kopenhagencriteria m.b.t. uitbreiding van de EU. De Nederlandse afdracht aan de EU is in 2025 neerwaarts bijgesteld met €1,3 miljard euro, ondanks een structurele tegenvaller van €0,9 miljard euro op de bni-afdracht, die deels voortkomt uit lagere ontvangsten van invoerrechten. Een deel van hiervan schuift door naar 2026 en 2027.

Positief is Metaalunie over de erkenning van het kabinet op het belang van het bewaken en bevorderen van de eerlijke concurrentie. Omdat de Nederlandse economie baat heeft bij een zo goed mogelijk vrijhandelssysteem, vraagt Metaalunie het kabinet het exportbelang te laten prevaleren als het gaat om het aangaan van handelsverdragen en deals.

Vakmensen

Koninklijke Metaalunie is blij met de plannen van het kabinet om het tekort aan technisch personeel aan te pakken. Er is aandacht voor techniek en technologie in het onderwijs, van basisscholen tot aan universiteiten. De technische opleidingen worden daarin specifiek benoemd ook op het gebied van her-, om- en bijscholing voor bestaand en nieuw personeel (Leven Lang Ontwikkelen. LLO).

Het is positief dat het kabinet de uitwerking van een aantal grote hervormingen samen zal doen met maatschappelijke partijen, zoals werkgeversorganisaties. Het is niet meer dan logisch dat Metaalunie hierin participeert. Het kabinet benoemt deze gevraagde samenwerking en betrokkenheid van werkgeversorganisaties op meerdere plekken expliciet zoals bij onder andere:

- Opstellen agenda arbeidsproductiviteit;
- Herstelplan kwaliteit onderwijs;
- Opstellen gemeenschappelijke LLO-agenda;
- Top over arbeidsmarktkrapte;
- Belang van gezond en veilig werken.

Voor Metaalunie is het hierbij belangrijk dat onderwijs en bedrijfsleven in de regio nog sterker formeel gaan samenwerken bij deze initiatieven, bijvoorbeeld via bestaande publiek-private samenwerking en de bedrijfspvakscholen Metaal. De specifieke onderdelen worden hieronder verder toegelicht.

Verhoging arbeidsproductiviteit

Het kabinet wil de arbeidsproductiviteit binnen het mkb verhogen, door onder andere in te zetten op het stimuleren van 'arbeidsbesparende innovaties' in het mkb. Metaalunie pleit hier al jaren voor en onderschrijft de aandacht van het kabinet van harte. Nog slimmer werken, nog meer automatiseren en inzetten op nieuwe technieken zijn essentieel om concurrerend te kunnen blijven en om het tekort aan technische vakmensen op te vangen.

Positief is dat het kabinet een arbeidsproductiviteitsagenda aankondigt, maar voorsnog is onduidelijk wat de concrete plannen van het kabinet zijn en hoeveel het kabinet hier echt op wil investeren. Maar Metaalunie is blij met deze stap van het kabinet en pakt graag de handschoen op om gezamenlijk een Arbeidsproductiviteitsagenda – of liever nog een 'Kabinetsprogramma Arbeidsbesparende innovaties' – concreet in te gaan vullen.

Herstelplan Kwaliteit Onderwijs

Het kabinet wil basisvaardigheden, zoals rekenen, lezen en schrijven, gaan versterken. Metaalunie mist echter de aandacht voor technische vakvaardigheden in deze aanpak. Technische vaardigheden zouden inmiddels ook bij de basisvaardigheden in het po en vo moeten behoren. Zowel de praktische als de digitale vaardigheden. Ook hierbij kunnen praktijkgerichte programma's een goede rol spelen om kinderen alvast in aanraking te laten komen met hun technische talenten.

Door de snelle technologische ontwikkelingen hecht Metaalunie veel waarde aan innovatie in het opleiden van toekomstige werknemers. Metaalunie vindt dat het kabinet hier met voorrang aandacht voor moet hebben.

LLO

Metaalunie ondersteunt de inzet van het kabinet op om- en bijscholing via Leven Lang Ontwikkelen (LLO) als een cruciale pijler voor een wendbare en weerbare arbeidsmarkt. De technologische ontwikkelingen in de maakindustrie gaan snel, en het is essentieel dat werknemers zich tijdens hun werkzame leven blijven ontwikkelen. Metaalunie benadrukt dat LLO niet alleen van belang is voor de huidige werknemers, maar ook voor mensen die willen instromen in de technische sectoren. Metaalunie gaat hierover het gesprek aan met de ministeries over de opstelling van de agenda LLO.

Strategische pact voor tekortsectoren

Metaalunie juicht het initiatief van het kabinet toe om in de zomer van 2025 een pact te sluiten met studenten, werknemers, werkgevers en onderwijsinstellingen in het mbo van harte toe. Dit pact biedt een belangrijke kans voor de toekomst van de MKB-maakindustrie. De ervaring van Metaalunie toont aan dat regionale samenwerking tussen onderwijs en de technische sector daarbij essentieel is om vakmensen op te leiden die de maatschappelijke opgaven van Nederland kunnen ondersteunen. De bedrijfsvakscholen Metaal kunnen hier een goede verbindende rol in spelen.

Metaalunie ondersteunt ook de aandacht binnen dit pact voor het bevorderen van de instroom van vrouwen en andere ondervertegenwoordigde doelgroepen in de techniek evenals de erkenning van kleinschalig vakmanschap voor het behoud van erfgoed in de regio's. Door samen te werken binnen dit pact kunnen we niet alleen de instroom naar technische beroepen vergroten, maar ook zorgen voor een inclusievere sector waarin diversiteit en vakmanschap centraal staan. "Deze samenwerking is een waardevolle aanvulling op nieuwe initiatieven zoals de LLO-agenda en de sectorale leercultuurcampagne en sluit goed aan bij de ambitie van Metaalunie om blijvend te investeren in publiek-private samenwerkingen, onder andere via het eigen opleidingsfonds, voor een duurzame toekomst van deze innovatieve sector.

Nieuw arbeidsmarktsysteem

In het bijzonder ondersteunt Metaalunie de "Gouden Poort"-aanpak uit het Aanvalsplan Techniek, waarbij de toegang tot technische beroepen via een vernieuwd sectoraal arbeidsmarktsysteem met slimme en vernieuwende leer-werktrajecten wordt gefaciliteerd. Deze aanpak, die gericht is op een brede instroom van vakmensen, moet onderdeel zijn van de regionale arbeidsmarktstructuur waar Metaalunie zich intensief in wil betrekken.

Metaalunie wil een sleutelrol spelen in het verbinden van de sectorale en regionale structuur, zodat de aansluiting tussen bedrijfsleven, onderwijs en arbeidsmarkt optimaal wordt benut. Ook de oprichting van de regionale werkcentra gaat hierin een rol spelen.

Sectorale ontwikkelpaden:

In een sectoraal Ontwikkelpad staat beschreven hoe een (beoogd) werknemer zich stapsgewijs via verschillende functies binnen onze sector kan ontwikkelen tot een volledig gekwalificeerde beroepskracht. Ontwikkelpaden geven inzicht in carrièreperspectieven en bijbehorende opleidingsmogelijkheden voor werkenden én werkzoekenden. Hiermee willen de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) het in samenwerking met sectoren makkelijker maken voor mensen om:

- in te stromen in onze sector,
- over te stappen uit een andere sector of
- door te stromen dan wel breder inzetbaar te zijn binnen onze sector.

Sectorale Ontwikkelpaden dragen zo bij aan meerdere maatschappelijke doelen: het verminderen van personeelstekorten, de re-integratie van de brede doelgroep werkzoekenden en een leven lang ontwikkelen. Metaalunie voert over het opstellen van deze ontwikkelpaden voor de Metaalsector overleg met het ministerie van SZW.

Versterking van het praktijkgericht onderwijs door een sterkere formele samenwerking met het bedrijfsleven.

Een belangrijk onderdeel voor een betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven is de versterking van het praktijkgerichte onderwijs, zoals in de verschillende praktijkgerichte programma's (pgp's) en de bbl-leerroute in het mbo. "De pgp's en bbl-route spelen een cruciale rol in het bieden van praktijkgericht onderwijs, waarbij leerlingen en studenten direct in de arbeidsmarkt kunnen meedraaien."

Daarom staat Metaalunie volledig achter het bbl-offensief, dat laat zien hoe groot de toekomstperspectieven zijn voor studenten die deze leerweg volgen. De praktijkervaring die zij opdoen, opent de deur naar uitstekende carrière mogelijkheden.

Kwaliteit docenten

In de Werkagenda mbo zijn afspraken gemaakt over mogelijkheden voor docenten en andere onderwijsgeevenden om zich te ontwikkelen en te professionaliseren. Metaalunie zal zich vooral hard maken bij de politiek om hierin ook de rollen voor de hybride docent, instructeur en de praktijkopleider in mee te nemen. Want net als de docenten in het onderwijs spelen deze professionals een belangrijke rol in de opleiding van de student en/of zij-instromer.

Er wordt ook een duidelijke focus gelegd op het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt, waarbij publiek-private samenwerking (PPS) wordt gestimuleerd. Specifiek voor de technische sectoren, zoals de metaalindustrie, wordt een skillsgerichte benadering gepromoot. Dit houdt in dat studenten beter worden voorbereid op de arbeidsmarkt via flexibele onderwijsprogramma's en praktijkgerichte stages.

Subsidie Praktijkleren

Vanuit de Subsidieregeling Praktijkleren is maximaal € 2.700,- per jaar per leerling beschikbaar als tegemoetkoming voor de begeleiding van deze bbl'er tijdens de leerperiode in de praktijk. Bij een vol jaar begeleiding staat deze vergoeding niet in verhouding tot de regeldruk. Een bbl'er valt immers onder dezelfde wettelijke verplichtingen als iedere andere werknemer. Om ervoor te zorgen dat werkgevers leerwerkplekken beschikbaar blijven stellen moet de huidige vergoeding uit hoofde van de Subsidie Praktijkleren én gegarandeerd én structureel worden verhoogd en niet zoals in de huidige miljoenennota worden verlaagd.

Aanvalsplan Techniek

Metaalunie werkt samen met sociale partners en het kabinet om de arbeidsmarktcrapte in de technologische industrie terug te dringen door de uitrol van het Aanvalsplan arbeidsmarkttekorten techniek, bouw en energie.

Arbeidsomstandigheden

Metaalunie ondersteunt het belang van gezond en veilig werken. De manier waarop dit het beste bereikt kan worden, is niet door de regeldruk verder te vergroten, maar door goede (decentrale) sectorspecifieke afspraken te maken zoals met betrekking tot de branche RI&E en de arbocatalogus 5xbeter. Met de Arbovisie 2040 werkt het kabinet aan veilige en gezonde arbeidsomstandigheden. Metaalunie draagt graag bij aan de nadere invulling hiervan.

Duurzaam Ondernemen

Het kabinet zet in het regeerakkoord en de miljoenennota in op 'Groene Groei'. Metaalunie ondersteunt deze dubbele doelstelling. Een duurzamer wordende samenleving kan immers hand in hand gaan met economische groei. Veel voornemens moeten de komende maanden worden uitgewerkt. Uit de Voorjaarsnota 2025 moet blijken of MKB-maakondernemers daadwerkelijk een wenkend perspectief wordt geboden. Ondernemers uit de MKB-maakindustrie kunnen een enorme maatschappelijke bijdrage leveren. Niet alleen aan het bbp, maar ook aan de verduurzaming van de samenleving als onmisbare producent en toeleverancier van duurzame technieken als wind op zee, warmtepompen, kerncentrales en installaties voor de ondergrondse opslag van CO₂.

Grondstoffen en energie

Voor Metaalunie staat vast: de maatregelen moeten haalbaar en betaalbaar zijn voor ondernemers in de maakindustrie. Gelukkig lijkt ook het kabinet Schoof 'haalbaarheid en betaalbaarheid' nadrukkelijk te omarmen en dat is mooi. Daarentegen geven voorgenomen bezuinigingen op kennis, innovatie en onderwijs wel aanleiding tot zorgen. Er zijn immers doorbraak technologieën nodig om maakondernemers de beschikking te geven over voldoende (liefst duurzame) energie en over voldoende (liefst circulaire) grondstoffen tegen betaalbare en internationaal concurrerende prijzen. De taal in het regeerprogramma en de miljoenennota zijn veelbelovend, maar de cijfers lijken anders te duiden en de uitwerking richting het voorjaar van 2025 zal maatgevend zijn voor het eindoordeel.

Metaalunie roept op tot een afgewogen stimuleringspakket dat ondernemers in staat de onrendabele top te financieren. Het betaalt zich later terug.

CSRD

De administratieve lasten en nalevingskosten die gepaard gaan met duurzaam ondernemen moeten tot het minimum worden beperkt. Veel gegevens kunnen, eenmaal verstrekt, hergebruikt worden. Er kan meer met vastgestelde getallen worden gewerkt. Het aanleveren van cijfers en analyses moet geen doel op zich zijn. Dat geldt in het bijzonder voor de CSRD-richtlijn die vanuit Brussel op de Nederlandse ondernemers afkomt. Als in redelijkheid vaststaat dat er door de ontvangende overheid niets zinnigs met de data wordt gedaan, schort deze nodeloze administratieve last dan op en heroverweeg op het moment waarop er mogelijk wel wat zinnigs mee gedaan zou kunnen worden.

Metaalunie zal de administratieve lasten en nalevingskosten die gepaard gaan met het duurzaam ondernemen nadrukkelijk onder de aandacht blijven brengen van de politiek. Het kabinet is voornemens een Reductieprogramma Regeldruk op te stellen. Dit thema moet wat Metaalunie betreft onderdeel uitmaken van dit programma.

Financiering energienet

Los van de zorgen over de beschikbaarheid, bestaan zorgen met betrekking tot de betaalbaarheid van energie en grondstoffen. Alleen al de kosten voor het op orde brengen van het energienetwerk, om de netcongestie op te lossen, zijn enorm. Het versnellen van de investeringen is terecht, maar het mag niet zo zijn dat financiering daarvan via hogere netbeheerkosten afgeschoven worden op ondernemers. Beter is het om de financiering te halen uit de algemene middelen en als financieringsbron daarvoor de ETS2-opbrengsten die per 2027 binnenkomen aan te wenden. Dit klemmt te meer nu de Nederlandse ondernemers al veel meer voor hun energie betalen dan de ondernemers in het ons omringende buitenland, om nog maar te zwijgen over de naar verhouding extreem lage prijzen in de VS en China.

Met het niet verhogen van de netwerkkosten voor ondernemers wordt daadwerkelijk en breed geïnvesteerd in het bedrijfsleven; iets dat met gerichte subsidies veel moeilijker voor elkaar te krijgen is. Daar komt bij dat de ETS2 grotendeels door de ondernemers worden betaald en volgens de EU besteed moeten worden aan verduurzaming. Groene elektrificatie is dat.

Aanpak netcongestie

Het oplossen van de netcongestie wordt terecht als topprioriteit benoemd door het kabinet. Door de netcongestie kunnen ondernemers niet uitbreiden, niet verduurzamen en niet digitaliseren en robotiseren (uitermate belangrijk om met minder mensen toch productief te blijven). Terecht wordt ingezet op het verzwaren van de infrastructuur, maar ook op andere oplossingen zoals congestiemanagement, flextenders en het opzetten van E-hubs. Daar mag wat Metaalunie betreft wel meer vaart mee worden gemaakt.

Er mogen ook iets meer risico's worden genomen door infrastructuur generiek zwaarder te belasten en daarbij incidenteel een extra storing voor lief te nemen. Het verschuiven van klimaatgeld van SDE en waterstof naar kernenergie kan op de korte en middellange termijn de netcongestie verergeren. Waterstof kan de congestie immers verminderen terwijl de beschikbaarheid van kernenergie pas rond 2040 beschikbaar is en de congestie niet per definitie oplost.

Gelijk Europees speelveld

Het is belangrijk dat er binnen de Europese Unie een zo gelijk mogelijk speelveld bestaat met betrekking tot de beschikbaarheid en betaalbaarheid van (circulaire) grondstoffen en (groene) energie voor ondernemers. Dat gelijke speelveld en die systematieken zijn er nu nog niet.

Metaalunie roept het kabinet op daar de komende jaren met voorrang werk van te maken.

Circulair ondernemen

Het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) verdient verdere invulling en vooral uitvoering. Daarvoor zijn, naast beleidsmatige ondersteuning, voldoende financiële middelen noodzakelijk. Of deze middelen beschikbaar komen, is nog onduidelijk.

Metaalunie wijst op onderzoeken waaruit blijkt dat circulair ondernemen niet alleen bijdraagt aan het voorkomen van grondstoffen schaarste, maar tevens een uiterst kosteneffectief klimaatmiddel is (laagste kosten per vermeden ton CO₂). Metaalunie is verheugd over de oprichting van het Nederlandse Materialen Observatorium, omdat de grip op blijvende beschikbaarheid van grondstoffen voor de Nederlandse maakindustrie toeneemt. Metaalunie is trots dat het bij de oprichting van het observatorium betrokken is.

Innovatie

Het kabinet wil de arbeidsproductiviteit binnen het mkb verhogen, door onder andere in te zetten op het stimuleren van 'arbeidsbesparende innovaties' in het mkb. Metaalunie pleit hier al jaren voor en onderschrijft de aandacht van het kabinet van harte. Nog slimmer werken, nog meer automatiseren en inzetten op nieuwe technieken zijn essentieel om concurrerend te blijven en om het tekort aan technische vakmensen op te vangen. Positief is dat het kabinet een arbeidsproductiviteitsagenda aankondigt, maar vooralsnog is onduidelijk wat de concrete plannen van het kabinet zijn en hoeveel het kabinet hier echt in wil investeren.

Arbeidsproductiviteit/arbeidsbesparende innovaties

Metaalunie is positief over de aandacht die productie-innovatie en productiviteit heeft gekregen in het Regeerprogramma. Het kabinet wil de arbeidsproductiviteit binnen het mkb verhogen, door onder andere in te zetten op het stimuleren van 'arbeidsbesparende innovaties' in het mkb. Metaalunie pleit hier al jaren voor en onderschrijft de aandacht van het kabinet van harte. Nog slimmer werken, nog meer automatiseren en inzetten op nieuwe technieken zijn essentieel om concurrerend te kunnen blijven en om het tekort aan technische vakmensen op te vangen.

Positief is dat het kabinet een Arbeidsproductiviteitsagenda aankondigt, maar vooralsnog is onduidelijk wat de concrete plannen van het kabinet zijn en hoeveel het kabinet hier echt op wil investeren. Daar waar het samen met mkb-sectoren opstellen van een productiviteitsagenda tot twee keer toe in het Regeerprogramma wordt genoemd, ontbreekt dit thema vooralsnog in de begroting van het ministerie van Economische Zaken. De aandacht voor dit thema moet echter wel omgezet worden in concrete middelen en acties die, in ieder geval binnen de mkb-maakindustrie, vooral ook gericht zijn op praktische hulp bieden aan MKB-maakbedrijven bij de implementatie van innovatieve werkmethoden en -processen gericht op verhoging van de productiviteit.

Metaalunie ziet als oplossing hiervoor om onder andere gebruik te maken van de aanpak van het Teqnow programma. In algemene zin is Metaalunie blij met de erkenning van het kabinet om werk te maken van verhoging van de arbeidsproductiviteit van het mkb. Metaalunie pakt graag de handschoen op om gezamenlijk met het kabinet een Arbeidsproductiviteitsagenda – of noem het liever een 'Kabinetsprogramma Arbeidsbesparende innovaties' – concreet in te gaan vullen. Voor Metaalunie is het essentieel dat daarbij stimuleringsmaatregelen van de overheid nadrukkelijk focussen op het brede mkb (het peloton) en niet op de 'paar' innovatiekoplopers.

Topsectoren

Het kabinet kondigt in het Regeerprogramma en in de begroting van het ministerie van Economische Zaken een vernieuwd topsectoren beleid aan. De aansluiting van het bestaande topsectoren beleid op de MKB-maakbedrijven laat al tijden te wensen over. De MIT-subsidie regelingen waren met name hiervoor bedoeld. De Dialogic evaluatie van vorig jaar laat zien dat slechts minder dan 1% van alle bedrijven in de HTSM-sector gebruik maken van de MIT-regelingen en sommige zelfs meermaals.

Metaalunie roept het kabinet op een betere invulling te geven aan de verbinding van het nieuwe Topsectoren beleid met in ieder geval de MKB-maakindustrie en hierover dan ook met de mkb-sectoren in overleg te gaan.

Innovatie mkb

Het kabinet ziet ook dat het Smart Industry Programma en de European Digital Innovation Hubs van belang zijn om met arbeidsbesparende technologie de productiviteit in met name mkb-bedrijven te verhogen. Ook kijkt Metaalunie positief aan tegen het voornemen te bezien of de regeling Thematische Technology Transfer (TTT) kan worden verlengd. Tegelijkertijd zal door de generieke bezuiniging op subsidies ook de MKB Innovatiestimulering Topsectoren stevig geraakt worden. Terwijl al eerder aangegeven er juist zou moeten worden geïnvesteerd in een betere toegang van de mkb-bedrijven tot de te vernieuwen Topsectoren.

WBSO

De WBSO-kaders (de fiscale regeling voor research en development) blijven stabiel door de eerder doorgevoerde indexatie. Samen met de Innovatiebox legt de WBSO een stabiele basis onder investeringen in R&D en innovatie door het bedrijfsleven. Fiscale stabiliteit is cruciaal bij het nemen van beslissingen over langjarige investeringen in R&D. De uitwerking in de begroting laat een consistent beeld zien. Metaalunie roept het kabinet echter op om de beschikbare middelen juist wel op te hogen. Een succesformule zou aanleiding moeten zijn om deze verder uit te bouwen.

Digitale transformatie

Het instrumenteel inzetten van digitalisering in verschillende sectoren en toepassingen, die ook al was terug te zien in het hoofdlijnenakkoord, is in het regeerprogramma sterk uitgebreid. Zo zien we dit onder meer terug in het 'smart' maken van het energiebeheer. Wij zien dit als een positieve ontwikkeling.

Eveneens positief is de intentie om met sectoren te bekijken hoe met (digitale) technologie gewerkt kan worden aan meer productiviteit en wordt de prioriteit voor digitalisering van het mkb bevestigd. Vooralsnog lijkt de nadruk te liggen op innovatieregelingen en is dit echter nog niet vertaald in brede stimulering van digitalisering van het kleinbedrijf.

Industriebeleid, technologie, innovatie en publiek-private samenwerking

Het stopzetten van het Nationaal Groeifonds en de bijkomende bezuinigingen op onderzoek en onderwijs wakkeren zorgen aan over het innovatieklimaat. Metaalunie steunt de Nationale Technologiestrategie (NTS) en de ontwikkeling van actie-agenda's. Er lopen enkele Groeifondsprogramma's op sleuteltechnologieën, Metaalunie constateert echter het ontbreken van budget voor toekomstgericht grootschalig investeren in de NTS en dan is deze strategie alleen een verzameling woorden op papier zonder mogelijkheid om ook echt verschil te gaan maken.

De investering van 900 miljoen euro in Invest-NL is van groot belang voor het vergroten van de slagkracht om opschaling van (deeptech) start- en scale-ups te bevorderen. De beschermingsvoorziening Economische Veiligheid wordt verruimd met 50 miljoen euro. Ook goed is de focus op gericht industriebeleid; zoals het toonaangevende Beethovenprogramma voor de semicon en de agenda voor de maritieme industrie.

Tegelijkertijd heeft Metaalunie zorgen over de Nederlandse participatie aan Europese industrieprogramma's. Het is cruciaal dat nu al voldoende middelen nationaal worden gereserveerd om deel te nemen aan toekomstige IPCEIs en de Europese Chips Act.